

Rolnummer 6071
Arrest nr. 137/2015 van 1 oktober 2015

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de wet van 27 maart 2014 houdende invoeging van de bepalingen die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, in boek XVII « Bijzondere rechtsprocedures » van het Wetboek van economisch recht en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde de hoven en rechtbanken te Brussel een exclusieve bevoegdheid toe te kennen om kennis te nemen van de rechtsvordering tot collectief herstel, bedoeld in boek XVII, titel 2 van het Wetboek van economisch recht, ingesteld door de « Ordre des barreaux francophones et germanophone » en de vzw « Verbraucherschutzzentrale ».

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 27 oktober 2014 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 29 oktober 2014, is beroep tot vernietiging ingesteld van de wet van 27 maart 2014 houdende invoeging van de bepalingen die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, in boek XVII « Bijzondere rechtsprocedures » van het Wetboek van economisch recht en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde de hoven en rechtbanken te Brussel een exclusieve bevoegdheid toe te kennen om kennis te nemen van de rechtsvordering tot collectief herstel, bedoeld in boek XVII, titel 2 van het Wetboek van economisch recht (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 april 2014) door de « Ordre des barreaux francophones et germanophone » en de vzw « Verbraucherschutzzentrale », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. F. Gosselin, advocaat bij de balie te Brussel.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. H. De Bauw, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend, de verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Bij beschikking van 10 juni 2015 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 24 juni 2015 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 24 juni 2015 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

– A –

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.1.1. De « Ordre des barreaux francophones et germanophone » (OBFG), eerste verzoekende partij, baseert zich op artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek teneinde haar belang te verantwoorden om de vernietiging te vorderen van een wet die afbreuk kan doen aan de belangen van de rechtzoekenden, te dezen de Duitstalige rechtzoekenden die deel uitmaken van of behoren tot een vereniging ter verdediging van de consumentenbelangen en die een bij artikel XVII.39 van het Wetboek van economisch recht ingevoerde rechtsvordering tot collectief herstel zouden kunnen instellen : die rechtzoekenden worden ertoe gedwongen die rechtsvordering voort te zetten voor de Brusselse rechtscolleges, en bijgevolg uitsluitend in het Frans of in het Nederlands, zonder mogelijkheid dat die procedure wordt ingeleid en voortgezet in het Duits of naar een Duitstalig rechtscollege wordt verwezen. De verzoekende partij verdedigt de belangen van de voornoemde verenigingen als dusdanig, maar ook van hun vertegenwoordiger die ertoe is gemachtigd in het kader van de rechtsvordering tot collectief herstel in rechte te treden.

A.1.2. De tweede verzoekende partij, een vereniging die de Duitstalige consumenten verdedigt, verantwoordt haar belang om in rechte te treden door het feit dat de bestreden bepalingen de belangen van de Duitstalige consumenten schaden door hun te verhinderen de rechtsvordering tot collectief herstel voor de Brusselse rechtscollèges in het Duits voort te zetten.

A.2.1. De Ministerraad werpt de niet-ontvankelijkheid van het verzoekschrift op in zoverre het een onleesbare handtekening draagt van een niet-identificeerbare andere persoon dan de raadsman van de verzoekende partijen, persoon wiens eventuele hoedanigheid van advocaat niet wordt vermeld, waardoor artikel 5 van de bijzondere wet op het Grondwettelijk Hof wordt geschonden. In zijn arrest van 18 januari 1999 heeft het Hof van Cassatie een voorziening met een onleesbare handtekening, zonder de identiteit en de hoedanigheid van de ondertekenaar te vermelden, gewoon met de vermelding « *loco* », onontvankelijk geacht; in zijn arrest van 29 oktober 1999 heeft het op dezelfde wijze de voorziening met een handtekening die de hoedanigheid van de ondertekenaar niet vermeldt, onontvankelijk geacht.

A.2.2. De Ministerraad werpt eveneens de niet-ontvankelijkheid van het beroep op wegens ontstentenis van belang.

In zoverre zij beweert de groep of de Duitstalige consumenten te verdedigen, baseert de eerste verzoekende partij haar belang om in rechte te treden op verkeerde uitgangspunten. Krachtens artikel XVII.36, 2°, van het Wetboek van economisch recht kan de rechtsvordering tot collectief herstel immers enkel worden ingesteld door de groepsvertegenwoordiger, die de enige verzoeker is en zich dus onderscheidt van de individuele consumenten of van de consumentengroep. In de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet werd bovendien beklemtoond dat de consumenten geen eisers zijn, zodat hun hoedanigheid geen criterium is voor de toepassing van de wetgeving inzake het gebruik van de talen in gerechtszaken. Ten slotte is de OBFG volkomen bij machte een procedure in het Frans te voeren, aangezien zij de zowel Franstalige als Duitstalige advocaten vertegenwoordigt; zij heeft het onderhavige beroep trouwens in het Frans ingesteld.

In zoverre zij de verdediging van de Duitstalige consumenten aanvoert, beschikt de tweede verzoekende partij evenmin over het belang om in rechte te treden. De « Verbraucherschutzzentrale VoG » is bovendien perfect in staat om een procedure in het Frans in te leiden - zoals het onderhavige beroep aantoonde - aangezien zij lid is van de Raad voor het Verbruik, wiens werktalen het Nederlands en het Frans zijn; haar website is trouwens zowel in het Frans als in het Duits beschikbaar.

A.2.3. De Ministerraad werpt ten slotte de niet-ontvankelijkheid van het verzoekschrift op wegens ontstentenis van een voldoende duidelijke uiteenzetting, met schending van artikel 6 van de bijzondere wet op het Grondwettelijk Hof, aangezien de verzoekende partijen niet aangeven op welke wijze de regels waarvan zij de schending aanvoeren, door de bestreden wet zouden worden geschonden. In zoverre de middelen zijn afgeleid uit de schending van artikel 30 van de Grondwet en van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zijn zij op zijn minst onontvankelijk, aangezien de schending van die bepalingen geenszins wordt uiteengezet in het verzoekschrift.

A.3.1. De verzoekende partijen antwoorden dat het verzoekschrift is ondertekend door Mr. A. Putz, advocaat bij de balie te Brussel en lid van de advocatenassociatie van hun raadsman, zodat het verzoekschrift wel degelijk is ondertekend door een advocaat die in dat verband een mandaat heeft gekregen.

A.3.2. Met betrekking tot het belang om in rechte te treden, antwoorden zij dat het onderhavige beroep ertoe strekt het belang van de Duitstalige consumenten, van de Duitstalige consumentengroepen en van hun vertegenwoordiger in het kader van een collectieve rechtsvordering te beschermen. In de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof wordt het belang van de OBFG om in rechte te treden tegen bepalingen die afbreuk zouden kunnen doen aan de belangen van de rechtzoekenden, trouwens vastgesteld, en het feit dat de OBFG bij machte is een procedure in het Frans te volgen, is klaarblijkelijk niet relevant, aangezien zij te dezen optreedt in het belang van de rechtzoekenden, en niet in haar eigen belang. Ten slotte is het niet omdat een Duitstalige vereniging een website in het Frans aanbiedt of lid is van een raad die zich van het Frans bedient, dat zij noodzakelijkerwijs moet aanvaarden dat zij een gerechtelijke procedure in een andere taal dan de hare dient te volgen.

A.3.3. Wat betreft de niet-ontvankelijkheid wegens een onvoldoende duidelijke uiteenzetting, zijn de verzoekende partijen van mening dat de exceptie niet kan worden gevolgd, aangezien de Ministerraad op substantiële en adequate wijze heeft kunnen antwoorden op de middelen.

A.4.1. De Ministerraad repliceert dat het - uiterst beknopte - antwoord van de verzoekende partijen op geen enkel aanvullend procedurestuk is gebaseerd dat zou aantonen dat het verzoekschrift wel degelijk is ondertekend door Mr. Putz, noch dat die advocate is; die onregelmatigheid kan niet worden hersteld door een memorie die de ontvankelijkheid van het verzoekschrift « zou bevestigen ».

A.4.2. Hij is van mening dat het belang evenmin wordt aangetoond, aangezien de consumenten en consumentengroepen niet rechtstreeks en ongunstig kunnen worden geraakt door de bestreden wet, die de mogelijkheid om een rechtsvordering tot collectief herstel in te stellen voorbehoudt aan een groepsvertegenwoordiger. Voor het overige blijft die laatste vrij om in het Duits te communiceren met de groep en met de leden van de groep, ook al wordt de rechtsvordering in het Frans of in het Nederlands behandeld. De tweede verzoekende partij toont trouwens aan dat zij het Frans volledig beheerst bij de uitoefening van haar hoedanigheid van lid van de Raad voor het Verbruik, die een bestanddeel van haar kwalificatie als mogelijke groepsvertegenwoordiger is.

A.4.3. De Ministerraad stelt vast dat de verzoekende partijen bevestigen dat zij artikel 30 van de Grondwet en artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens enkel aanvoeren in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Een loutere verwijzing naar de grondwettelijke rechtspraak maakt het echter niet mogelijk af te leiden in welk opzicht de aangevoerde grondrechten zouden zijn geschonden.

Ten gronde

A.5. Beide middelen zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 30 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het beginsel van de inachtneming van de rechten van de verdediging en van de goede werking van het gerecht, zoals vastgesteld in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, en met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met name artikel 6 ervan.

Eerste middel

A.6. In het eerste middel zijn de verzoekende partijen van mening dat, aangezien de wet van 15 juni 1935 het uitsluitend gebruik van het Frans of het Nederlands voor de Brusselse rechtscolleges oplegt, de exclusieve bevoegdheidstoewijzing voor de rechtsvordering tot collectief herstel aan de Brusselse rechtscolleges tot gevolg heeft dat de Duitstalige consumenten worden gediscrimineerd ten opzichte van de Franstalige en Nederlandstalige rechtzoekenden, die de zekerheid hebben die rechtsvordering in hun taal in te stellen. In de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet werd trouwens beklemtoond dat de bevoegdheid van de Brusselse rechtscolleges vertaalkosten en dus extra kosten voor de Duitstalige rechtzoekenden met zich mee ging brengen.

Volgens de verzoekende partijen wordt in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof vastgesteld dat die verplichting om een rechtspleging in een andere taal te voeren dan die van de tussen de partijen aangeknoopte betrekkingen niet in overeenstemming is met de rechten van de verdediging, noch met de goede werking van het gerecht.

A.7. De Ministerraad is van mening dat het middel op verkeerde uitgangspunten is gebaseerd.

Allereerst, zoals de Ministerraad met betrekking tot de ontvankelijkheid heeft uitgelegd, kunnen de Duitstalige consumenten geen rechtsvordering tot collectief herstel instellen, en bijgevolg niet worden gediscrimineerd ten opzichte van de Franstalige en Nederlandstalige rechtzoekenden, waarbij de verzoekende partijen het beginsel zelf van de rechtsvordering tot collectief herstel, ingevoerd bij de wet van 28 maart 2014, niet hebben bestreden.

Verschillende passages van de parlementaire voorbereiding van de bestreden wet tonen daarenboven aan dat de bestreden wet wordt verantwoord door (1) de aard van de rechtsvordering tot collectief herstel, waarbij de mogelijke slachtoffers moeilijk met één taalgebied kunnen worden verbonden en (2) de wil om een specialisatie en een deskundigheid op dat gebied in te voeren, (3) die het mogelijk maken een homogene rechtspraak te ontwikkelen, (4) waardoor *forum shopping* door de eisers wordt vermeden, (5) waarbij die federale aangelegenheid aan tweetalige rechters wordt toevertrouwd. De bevoegdheidstoewijzing aan de Brusselse hoven en rechtbanken bestaat trouwens reeds inzake arbitrage (artikel 1680 van het Gerechtelijk Wetboek), in het recht

betreffende het Gemeenschapsmerk (artikel 574, 11°, van het Gerechtelijk Wetboek), alsook inzake de bescherming van de consumentenbelangen (wet van 26 mei 2002, opgenomen in het Wetboek van economisch recht bij de wet van 26 december 2013) : die praktijk toont aan dat de toewijzing van een exclusieve territoriale bevoegdheid niet discriminerend is, maar integendeel wordt verantwoord door het doel van vrijwaring van de rechten van de rechtzoekende.

Ten slotte brengt de Ministerraad in herinnering dat de fundamentele vrijheid van het individu om zich van de taal van zijn keuze te bedienen niet absoluut is maar, volgens de gevestigde rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, moet worden verzoend met de goede werking van de rechtsbedeling, waarbij de wet van 15 juni 1935 in essentie is geïnspireerd op overwegingen van algemeen belang, eerder dan op de private belangen van de pleiters. Te dezen zou het overwicht van de taal van de verweerder vereisen dat de rechtspleging in de taal van de in rechte aangesproken onderneming moet worden gevolgd, en niet in die van de groepsvertegenwoordiger, zoals de verzoekende partijen beweren. Het beginsel van de inachtneming van de rechten van de verdediging kan niet worden geschonden door de toewijzing van een exclusieve bevoegdheid aan de Brusselse rechtscolleges, die zijn onderworpen aan het algemene beginsel van de tegenspraak dat inherent is aan de rechtsorde. Ten slotte, zoals het onderhavige beroep aantoonde, zullen de rechtzoekenden in de praktijk een advocaat zoeken die de taal van de rechtspleging beheerst, en zullen zij steeds over de mogelijkheid beschikken om zich door een vertaler te laten bijstaan.

A.8. De verzoekende partijen antwoorden dat de Ministerraad zich ertoe beperkt passages van parlementaire voorbereiding aan te halen zonder in rechte aan te tonen dat het middel niet gegrond zou zijn. Zij betwisten de in artikel 4 van de Grondwet vastgelegde taalverscheidenheid niet, maar zijn van mening dat de bestreden wet, door de Duitstalige groepsvertegenwoordiger, hoewel hij Duits spreekt, ertoe te dwingen de procedure in te stellen en te voeren in een taal die niet de zijne is, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt. Zij betwisten ook de bewering dat de wet van 15 juni 1935 enkel de belangen van de verweerder zou beschermen, aangezien de arresten nrs. 98/2010 en 11/2014 aantonen dat de eiser ook het recht geniet om een procedure in zijn taal in te stellen; ten slotte is het feit dat de Duitstalige groepsvertegenwoordiger een beroep kan doen op een advocaat die de taal van de rechtspleging spreekt of op een vertaler, geenszins relevant.

A.9. De Ministerraad repliceert dat het Wetboek van economisch recht erin voorziet dat de groepsvertegenwoordiger een rechtspersoon is, en dat het moeilijk aan te tonen zal zijn dat die uitsluitend Duitstalig is en « dus Duits spreekt », aangezien het de natuurlijke personen zijn die hem zullen vertegenwoordigen. Bovendien maakt de aangehaalde parlementaire voorbereiding het mogelijk de met de bestreden wet nagestreefde doelstellingen te bepalen, die essentieel zijn bij de toetsing van het gelijkheidsbeginsel. Die doelstellingen zijn daarenboven niet volledig dezelfde als die welke bij de wet van 15 juni 1935 zijn nagestreefd, en het evenwicht tussen de vrijheid van de rechtzoekende om zich van zijn taal te bedienen en de goede werking van het gerecht kan zich volgens de context verplaatsen : de arresten nrs. 98/2010 en 11/2014 die in de specifieke context van de sociale betrekkingen tussen de werkgever en zijn personeel passen, kunnen te dezen dus niet *mutatis mutandis* van toepassing zijn. Ten slotte is de onmogelijkheid om zich van het Duits te bedienen enkel het gevolg en niet het doel zelf van de bij de bestreden wet gemaakte keuze om die geschillen te centraliseren, los van de kenmerken die verband houden met de in het geding zijnde partijen.

Tweede middel

A.10. In het tweede middel zijn de verzoekende partijen van mening dat de bestreden wet, door de exclusieve bevoegdheid van de Brusselse rechtscolleges op te leggen, tot gevolg heeft dat aan de Duitstalige rechtzoekenden de mogelijkheid wordt ontzegd om de taalwijziging in onderlinge overeenstemming en de verwijzing naar een rechtscollege waarvoor de rechtspleging in het Duits verloopt, te verkrijgen, terwijl het Grondwettelijk Hof van oordeel is dat artikel 7 van de wet van 15 juni 1935 voor de rechtzoekende een fundamentele vrijheid vastlegt om zich van de taal van zijn keuze te bedienen.

Volgens de verzoekende partijen zou de exclusieve bevoegdheid van de Brusselse rechtscolleges kunnen leiden tot een situatie van rechteloosheid voor de Duitstalige consumenten : krachtens artikel 7 van de wet van 15 juni 1935 is de rechter bij wie een verzoek tot taalwijziging in onderlinge overeenstemming aanhangig is gemaakt, immers ertoe gehouden het in te willigen en de zaak naar de Duitstalige rechtbank te verwijzen, die evenwel geen uitspraak zal kunnen doen, rekening houdend met de exclusieve bevoegdheidstoewijzing aan de Brusselse rechtscolleges; de combinatie van die bepalingen zou aldus een onmogelijkheid in het leven kunnen roepen om op wettige wijze recht te spreken, hetgeen de Duitstalige rechtzoekenden en consumenten, in

tegenstelling tot de Nederlandstalige en Franstalige rechtzoekenden, het recht op daadwerkelijke toegang tot de rechter voor de rechtsvorderingen tot collectief herstel zou ontzeggen.

A.11. De Ministerraad is van mening dat, gesteld dat zij gegrond is, de interpretatie van de verzoekende partijen, volgens welke de bestreden wet zou afwijken van de wet van 15 juni 1935, redelijk wordt verantwoord door het doel van de wetgever om de rechtsvorderingen tot collectief herstel voor de Brusselse rechtscolleges te centraliseren.

Daarenboven wordt de informatie van de consumenten die in een ander taalgebied verblijven dan datgene van de gebruikte taal verzekerd, aangezien de rechter en de partijen kunnen voorzien in aanvullende maatregelen van openbaarheid in verband met de beslissing tot toelating, het akkoord of de uitspraak ten gronde.

A.12. De verzoekende partijen antwoorden dat de Ministerraad geenszins aantoont dat de Duitstalige rechtzoekenden, aan wie de mogelijkheid wordt ontzegd om een wijziging van de taal van de rechtspleging te vragen, niet worden gediscrimineerd, en de Ministerraad voegt in zijn memorie van wederantwoord niets daaraan toe.

- B -

Ten aanzien van de bestreden wet

B.1.1. Het beroep tot vernietiging is gericht tegen de wet van 27 maart 2014 « houdende invoeging van de bepalingen die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, in boek XVII ‘ Bijzondere rechtsprocedures ’ van het Wetboek van economisch recht en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde de hoven en rechtbanken te Brussel een exclusieve bevoegdheid toe te kennen om kennis te nemen van de rechtsvordering tot collectief herstel, bedoeld in boek XVII, titel 2 van het Wetboek van economisch recht » (hierna : de wet van 27 maart 2014).

B.1.2. Bij de wet van 27 maart 2014 wordt aan de hoven en rechtbanken te Brussel een exclusieve bevoegdheid toegekend om kennis te nemen van de in boek XVII van het Wetboek van economisch recht (hierna : WER) geregelde rechtsvordering tot collectief herstel; zij bepaalt :

« HOOFDSTUK 1. - *Algemene bepaling*

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2. - *Het Wetboek van economisch recht*

Art. 2. In boek XVII van het Wetboek van economisch recht, titel 2, hoofdstuk 1, afdeling 1, wordt een artikel XVII.35 ingevoegd, luidende :

‘ Art. XVII.35. De hoven en rechtbanken te Brussel zijn bevoegd om kennis te nemen van de rechtsvorderingen tot collectief herstel ’.

HOOFDSTUK 3. - *Het Gerechtelijk wetboek*

Art. 3. Artikel 633*ter* van het Gerechtelijk Wetboek, opgeheven bij de wet van 31 juli 2013 wordt hersteld als volgt :

‘ Art. 633*ter*. De rechtbank van eerste aanleg, desgevallend de rechtbank van koophandel, te Brussel en, in graad van beroep, het hof van beroep te Brussel, zijn als enige bevoegd voor de rechtsvorderingen tot collectief herstel bedoeld in Titel 2, van Boek XVII van het Wetboek van economisch recht ’.

HOOFDSTUK 4. - *Bevoegdheidstoewijzing*

Art. 4. De Koning kan de bepaling van het Wetboek van economisch recht, zoals ingevoegd bij deze wet, coördineren met de bepalingen die daarin uitdrukkelijk of stilzwijgend wijzigingen hebben aangebracht tot het tijdstip van de coördinatie.

Daartoe kan Hij :

1° de volgorde en de nummering van de te coördineren bepalingen veranderen en in het algemeen de teksten naar de vorm wijzigen;

2° de verwijzingen die voorkomen in de te coördineren bepalingen met de nieuwe nummering doen overeenstemmen;

3° zonder afbreuk te doen aan de beginselen die in de te coördineren bepalingen vervat zijn, de redactie ervan wijzigen om ze onderling te doen overeenstemmen en eenheid in de terminologie te brengen.

HOOFDSTUK 5. - *Inwerkingtreding*

Art. 5. De Koning bepaalt de datum van inwerkingtreding van elke bepaling van deze wet en van de bepaling ingevoegd door deze wet in het Wetboek van economisch recht ».

B.2.1. De wet van 28 maart 2014 « tot invoeging van titel 2 ‘ Rechtsvordering tot collectief herstel ’ in boek XVII ‘ Bijzondere rechtsprocedures ’ van het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek XVII in boek I van het Wetboek van economisch recht » (hierna : de wet van 28 maart 2014), heeft een

rechtsvordering tot collectief herstel in het leven geroepen waarvan de nadere regels in boek XVII van het Wetboek van economisch recht zijn voorzien; die rechtsvordering, « die volkomen nieuw is in het Belgische juridische arsenaal, zou substantieel moeten bijdragen tot een betere naleving en verdediging van de consumentenrechten » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3300/001 en 3301/001, p. 5).

De rechtsvordering tot collectief herstel « [heeft] tot doel [...] een collectieve schade te herstellen » (artikel I.21, 3°, van het WER, ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 28 maart 2014), waarbij collectieve schade wordt gedefinieerd als « het geheel van alle individuele schade die een gemeenschappelijke oorzaak heeft en die de leden van een groep hebben geleden » (artikel I.21, 1°, van het WER, ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 28 maart 2014).

In artikel XVII.38 van het WER, ingevoegd bij artikel 3 van de wet van 28 maart 2014, wordt de samenstelling van de groep als volgt omschreven :

« § 1. De groep wordt gevormd door het geheel van de consumenten die, ten persoonlijke titel, schade hebben geleden als gevolg van een gemeenschappelijke oorzaak, zoals die is beschreven in de ontvankelijkheidsbeslissing bedoeld in artikel XVII.43 en die :

1° voor zij die gewoonlijk in België verblijven,

a) in geval van toepassing van het optiesysteem met exclusie, binnen de termijn bepaald in de ontvankelijkheidsbeslissing, niet uitdrukkelijk de wil hebben geuit geen deel uit te maken van de groep;

b) in geval van toepassing van het optiesysteem met inclusie, binnen de termijn bepaald in de ontvankelijkheidsbeslissing, uitdrukkelijk de wil hebben geuit deel uit te maken van de groep;

2° voor zij die niet gewoonlijk in België verblijven, binnen de termijn bepaald in de ontvankelijkheidsbeslissing, uitdrukkelijk de wil hebben geuit om deel uit te maken van de groep.

De consument deelt zijn keuze mee aan de griffie. De Koning kan bepalen op welke wijze de consument zijn keuze aan de griffie kan meedelen.

Het uitoefenen van het keuzerecht is onherroepelijk behoudens de toepassing van de artikelen XVII.49, § 4, en XVII.54, § 5.

§ 2. Met het oog op het collectief herstel kan de groep worden onderverdeeld in subcategorieën ».

B.2.2. De rechtsvordering tot collectief herstel heeft betrekking op een « mogelijke inbreuk door de onderneming op een van haar contractuele verplichtingen, op een van de Europese verordeningen of de wetten bedoeld in artikel XVII.37 of op een van hun uitvoeringsbesluiten » (artikel XVII.36, 1°, van het WER, ingevoegd bij artikel 3 van de wet van 28 maart 2014), en het beroep op een rechtsvordering tot collectief herstel moet « meer doelmatig [lijken] dan een rechtsvordering van gemeen recht » (artikel XVII.36, 3°, van het WER, ingevoegd bij artikel 3 van de wet van 28 maart 2014).

De rechtsvordering tot collectief herstel wordt « ingesteld door een verzoeker die voldoet aan de vereisten bedoeld in artikel XVII.39 en door de rechter geschikt wordt bevonden » (artikel XVII.36, 2°, van het WER, ingevoegd bij artikel 3 van de wet van 28 maart 2014).

B.2.3. Artikel XVII.39 van het WER, ingevoegd bij artikel 3 van de wet van 28 maart 2014, bepaalt :

« De groep kan slechts worden vertegenwoordigd door een enkele groepsvertegenwoordiger.

Kunnen optreden als groepsvertegenwoordiger :

1° een vereniging ter verdediging van de consumentenbelangen die rechtspersoonlijkheid bezit en voor zover zij in de Raad voor het Verbruik vertegenwoordigd is of door de minister, volgens criteria vast te stellen bij een koninklijk besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, erkend is;

2° een vereniging met rechtspersoonlijkheid die door de minister erkend is, waarvan het maatschappelijk doel in rechtstreeks verband staat met de collectieve schade die door de groep is geleden en die niet op een duurzame wijze een economisch doel nastreeft. Deze vereniging bezit, op de dag waarop zij de rechtsvordering tot collectief herstel instelt, sedert ten minste drie jaar rechtspersoonlijkheid. Door de voorlegging van haar activiteitenverslagen of van enig ander stuk, bewijst zij dat er een werkelijke bedrijvigheid is die overeenstemt met haar maatschappelijk doel en dat die bedrijvigheid betrekking heeft op het collectief belang dat zij beoogt te beschermen.

3° de autonome openbare dienst als bedoeld in artikel XVI.5 van dit Wetboek, enkel met het oog op het vertegenwoordigen van de groep in de fase van de onderhandeling van een akkoord tot collectief herstel overeenkomstig de artikelen XVII.45 tot XVII.51 ».

De groep wordt gedefinieerd als « het geheel van consumenten die individueel benadeeld zijn door een collectieve schade en worden vertegenwoordigd in de rechtsvordering tot collectief herstel » (artikel I.21, 2°, van het WER, ingevoegd bij artikel 2 van de wet van 28 maart 2014).

B.2.4. De voormelde wet van 28 maart 2014 « behoudt de rechtsvordering tot herstel van een collectieve schade voor aan bepaalde eisers aan wie ze een bijzondere bevoegdheid toekent om op te treden en de groep van consumenten te vertegenwoordigen zonder dat zij een persoonlijk en direct belang moeten aantonen » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3300/001 en 3301/001, p. 7); die eisers worden « door de wetgever geselecteerd [...] op basis van het bijzondere maatschappelijke belang of doel dat ze verdedigen en vertegenwoordigen » (*ibid.*, p. 12) : « Het resultaat van deze rechtsvordering zal vervolgens ten goede komen aan een groep consumenten die nog niet geïdentificeerd zijn op het moment dat de rechtsvordering wordt ingesteld » (*ibid.*, p. 7).

B.3. Overeenkomstig artikel 5 van de wet van 27 maart 2014 en artikel 6 van de wet van 28 maart 2014 heeft artikel 4 van het koninklijk besluit van 4 april 2014 « betreffende de inwerkingtreding van bepaalde boeken van het Wetboek van economisch recht » de inwerkingtreding van de bepalingen met betrekking tot de rechtsvordering tot collectief herstel en van de bestreden bepalingen waarbij aan de hoven en rechtbanken te Brussel een exclusieve bevoegdheid wordt toegekend om kennis te nemen van de in het Wetboek van economisch recht in het leven geroepen rechtsvordering tot collectief herstel, vastgesteld op 1 september 2014.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.4.1. De Ministerraad betwist de ontvankelijkheid van het verzoekschrift, in zoverre het op onleesbare wijze is ondertekend door een andere persoon dan de raadsman van de verzoekende partijen, zonder dat de identiteit of de hoedanigheid van die ondertekenaar kunnen worden bepaald.

B.4.2. Uit de elementen die het Hof vermag in aanmerking te nemen, blijkt dat de persoon die het verzoekschrift tot vernietiging heeft ondertekend, advocaat is en medewerker

van het advocatenkantoor waarvan de raadsman van de verzoekende partijen deel uitmaakt. Die handtekening is niet van dien aard dat zij het mogelijk maakt te oordelen dat het verzoekschrift niet aan de bij artikel 5 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof vastgestelde vereisten zou beantwoorden.

B.4.3. De exceptie wordt verworpen.

B.5.1. De Ministerraad betwist eveneens het belang van de verzoekende partijen om in rechte te treden.

B.5.2. Zoals in B.2 is uiteengezet, kan de rechtsvordering tot collectief herstel worden ingesteld door een « groepsvertegenwoordiger », die met name een vereniging ter verdediging van de consumentenbelangen kan zijn die in de Raad voor het Verbruik is vertegenwoordigd (artikel XVII.39, tweede lid, 1°, van het WER), waarbij de groep wordt opgevat als het geheel van consumenten die individueel worden benadeeld door een gemeenschappelijke oorzaak.

Als vereniging ter verdediging van de consumentenbelangen die in de Raad voor het Verbruik is vertegenwoordigd, doet de tweede verzoekende partij blijken van het belang om in rechte te treden tegen bepalingen die aan de Brusselse rechtscolleges de exclusieve bevoegdheid toevertrouwen om uitspraak te doen over de rechtsvordering tot collectief herstel.

B.5.3. Aangezien het beroep ontvankelijk is wat de tweede verzoekende partij betreft, dient het belang van de eerste verzoekende partij niet te worden onderzocht.

B.5.4. De exceptie wordt verworpen.

Ten gronde

B.6.1. Beide middelen zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 30 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de beginselen van de rechten van de verdediging en van « de goede werking van het gerecht », zoals vastgesteld in de rechtspraak van het

Grondwettelijk Hof, en met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met name artikel 6 ervan.

In het eerste middel zijn de verzoekende partijen van mening dat, aangezien de wet van 15 juni 1935 het uitsluitend gebruik van het Frans of het Nederlands voor de Brusselse rechtscolleges oplegt, de exclusieve bevoegdheidstoewijzing voor de rechtsvordering tot collectief herstel aan de Brusselse rechtscolleges tot gevolg heeft dat de Duitstalige consumenten worden gediscrimineerd ten opzichte van de Franstalige en Nederlandstalige rechtzoekenden, die de zekerheid hebben die rechtsvordering in hun taal in te stellen.

In het tweede middel zijn de verzoekende partijen van mening dat de bestreden wet, door de exclusieve bevoegdheid van de Brusselse rechtscolleges op te leggen, tot gevolg heeft dat aan de Duitstalige rechtzoekenden, in tegenstelling tot de Nederlandstalige en Franstalige rechtzoekenden, de mogelijkheid wordt ontzegd om de taalwijziging in onderlinge overeenstemming en de verwijzing naar een rechtscollege waarvoor de rechtspleging in het Duits verloopt, te verkrijgen.

B.6.2. Het Hof onderzoekt de middelen samen.

B.7.1. De Ministerraad voert de niet-ontvankelijkheid van de middelen aan wegens ontstentenis van een voldoende duidelijke uiteenzetting van de wijze waarop de bestreden wet de in de middelen bedoelde bepalingen zou schenden, minstens in zoverre artikel 30 van de Grondwet en artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens daarin worden beoogd.

Zowel uit het verzoekschrift als uit de memories van de Ministerraad blijkt dat het verzoekschrift een uiteenzetting van de middelen bevat waardoor is voldaan aan de voorwaarde van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989.

De exceptie wordt verworpen.

B.7.2. De middelen zijn daarentegen onontvankelijk in zoverre daarin een veralgemeende schending van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, wordt aangevoerd.

B.8.1. De bestreden wet strekt niet ertoe het taalgebruik in gerechtszaken te regelen, dat bij de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken (hierna : de wet van 15 juni 1935) wordt geregeld.

B.8.2. Door aan de hoven en rechtbanken te Brussel de exclusieve bevoegdheid toe te vertrouwen om kennis te nemen van de in het WER geregelde rechtsvordering tot collectief herstel, heeft de bestreden wet evenwel tot gevolg dat die rechtsvordering tot collectief herstel wordt onderworpen aan de specifieke taalregeling van de Brusselse rechtscolleges.

Daaruit vloeit voort dat de procedure betreffende die rechtsvordering tot collectief herstel kan worden ingeleid en voortgezet in het Frans of in het Nederlands, maar niet kan worden ingeleid en voortgezet in het Duits.

B.8.3. Het Hof dient te onderzoeken of het verschil in behandeling, met betrekking tot de taal van de rechtspleging betreffende de rechtsvordering tot collectief herstel, die voortvloeit uit de toewijzing van een exclusieve territoriale bevoegdheid aan de hoven en rechtbanken te Brussel, voorzien in de bestreden wet, bestaanbaar is met de artikelen 10, 11 en 30 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.9.1. Bij de regeling van het taalgebruik in gerechtszaken of bij de toewijzing van een exclusieve territoriale bevoegdheid die het taalgebruik in gerechtszaken beïnvloedt, dient de wetgever de individuele vrijheid van de rechtsonderhorige om zich van de taal van zijn keuze te bedienen te verzoenen met de goede werking van de rechtsbedeling. Bovendien dient de wetgever daarbij rekening te houden met de taalverscheidenheid die is verankerd in artikel 4 van de Grondwet, dat vier taalgebieden vastlegt, waarvan er één tweetalig is. Hij vermag dan ook de individuele vrijheid van de rechtsonderhorige ondergeschikt te maken aan de goede werking van de rechtsbedeling.

B.9.2. De artikelen 1 tot 3 van de wet van 15 juni 1935 bepalen de taal van de rechtspleging, respectievelijk in het Frans, het Nederlands of het Duits, naar gelang van de territoriale bevoegdheid van de in die bepalingen bedoelde rechtscolleges.

B.9.3. Met betrekking tot de gerechten van eerste aanleg waarvan de zetel in het arrondissement Brussel is gevestigd, bepaalt artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 dat de akte tot inleiding van het geding voor een dergelijk rechtscollege in het Frans wordt gesteld indien de verweerder in het Franse taalgebied woont en in het Nederlands indien de verweerder in het Nederlandse taalgebied woont. Zodoende geeft de wetgever « voorrang aan de taal van den verweerder. Deze moet dus vóór alles weten wat men van hem vergt » (*Parl. St.*, Senaat, 1934-1935, nr. 86, p. 14; *Hand.*, Senaat, 11 april 1935, p. 516).

B.9.4. Uit het voorgaande vloeit voort dat er, in tegenstelling tot hetgeen de verzoekende partijen aanvoeren, voor een eiser geen recht bestaat om een procedure in de taal van zijn keuze in te leiden of voort te zetten.

B.10.1. De keuze om de exclusieve bevoegdheid om uitspraak te doen over de rechtsvordering tot collectief herstel aan de Brusselse rechtscolleges toe te vertrouwen, werd opgevat als deel uitmakend van de beginselen die zijn vastgesteld om « de consument een effectieve toegang tot de procedure te garanderen en om elk onrechtmatig gebruik te vermijden » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3300/001 en 53-3301/001, p. 11) :

« een centralisatie van de rechtsvorderingen tot collectief herstel bij de rechtbank van eerste aanleg (in uitzonderlijke gevallen de rechtbank van koophandel) te Brussel, met in graad van beroep het hof van beroep te Brussel, die alle geschillen groeperen, de deskundigheid op dit vlak bundelen, en zo een eenvormige rechtspraak voor het hele land kunnen ontwikkelen » (*ibid.*, p. 12).

Die keuze werd als volgt verantwoord :

« Deze wet voert een exclusieve materiële bevoegdheid voor de hoven en de rechtbanken te Brussel in om kennis te nemen van de rechtsvorderingen tot collectief herstel. Deze keuze houdt verband met de aard zelf van de rechtsvordering. De rechtsvordering zal immers per definitie ten goede komen aan een groot aantal consumenten die mogelijk verdeeld zijn over verschillende gerechtelijke arrondissementen, over het hele grondgebied van het land of zelfs daarbuiten. In dat geval lijkt de keuze van een rechtscollege dat gesitueerd is in het gerechtelijk arrondissement van de hoofdstad de meest gepaste. De beslissingen van de rechter zijn vatbaar voor hoger beroep bij het hof van beroep te Brussel, waarbij toepassing zal worden gemaakt van de devolutive werking overeenkomstig artikel 1068 Ger.W., alsook voor cassatieberoep bij het Hof van cassatie » (*ibid.*, p. 16).

Wat betreft de keuze om de exclusieve bevoegdheid om kennis te nemen van de rechtsvorderingen tot collectief herstel voor te behouden aan de hoven en rechtbanken te Brussel, heeft de afdeling wetgeving van de Raad van State vastgesteld dat « de stellers blijkbaar [opteren] voor de uitbouw van een expertise en specialisatie in hoofde van eenzelfde rechter » (*ibid.*, p. 65).

B.10.2. Aan parlementsleden die vragen stelden bij de rechten van de Duitstalige consumenten, heeft de minister het volgende geantwoord :

« [De] voorkeur voor Brussel [wordt] ingegeven [...] door de noodzaak om een groepsvordering in het recht te introduceren. De vordering op provinciaal niveau behandelen zou immers tot bizarre toestanden leiden. Een geding met een telecommunicatiebedrijf dat drie verschillende uitspraken oplevert naargelang van gewestelijke of communautaire indelingen, is niet beheersbaar. Brussel dient zich aan als een pragmatische keuze en de federale regering gaat de rechtbanken te Brussel met drie nieuwe rechters versterken. De hoven en rechtbanken exclusief in een eentalig taalgebied bevoegdheid toekennen (bijvoorbeeld Antwerpen of Charleroi) terwijl het om een federale bevoegdheid gaat, is niet werkbaar. In Brussel is tweetaligheid in het systeem ingebakken en daarom is Brussel, met een manifeste eenheid van rechtspraak, duidelijk de beste optie » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3300/004, p. 16).

Hij heeft eveneens geantwoord :

« Eerst zij erop gewezen dat de consumenten die zijn aangesloten bij de groep die door de collectieve rechtsvordering wordt vertegenwoordigd, geen partij zijn in dit geding. Wél formeel partij in het geding zijn de eiser en de verweerder, met name de vertegenwoordiger van de groep en de onderneming tegen wie de rechtsvordering wordt ingesteld.

De consumenten zijn dus geen eisers; daarom is hun hoedanigheid geen criterium voor de toepassing van de wetgeving inzake het gebruik der talen in gerechtszaken. Een groep van consumenten die in het kader van een vordering tot collectief schadeherstel wordt vertegenwoordigd, kan immers uitsluitend uit Duitstalige consumenten bestaan, maar ook uit Nederlandstalige en/of Franstalige consumenten, dan wel uit consumenten die in eender welk gerechtelijk arrondissement van het land wonen, en zelfs daarbuiten. Op het ogenblik dat de zaak voor de rechter wordt gebracht, kan de vertegenwoordiger moeilijk met zekerheid inschatten dat de potentiële slachtoffers voornamelijk in het ene of het andere taalgebied wonen. De consumenten vormen per definitie een open groep. Het gebeurt dat inwoners van Nederlandstalige of Franstalige gerechtelijke arrondissementen gaan winkelen in het Duitse taalgebied ...

Overeenkomstig het gemeen recht zijn verscheidene criteria van toepassing om het gerechtelijk arrondissement te bepalen (zoals de woonplaats van de verweerder, de plaats van uitvoering van de overeenkomst enzovoort). Het leek aangewezen de rechtspleging te centraliseren in het gerechtelijk arrondissement Brussel, om de volgende redenen :

- collectieve schade zal, gezien de aard ervan, zelden de exclusieve bevoegdheid zijn van één rechtbank (schade als gevolg van geneesmiddelen, financiële producten enzovoort die zich mogelijkwijze uitstrekt over het hele Belgische grondgebied, en zelfs daarbuiten);

- rechtsvorderingen tot collectief herstel zijn bijzondere procedures, niet alleen juridisch maar ook qua toepassing, waardoor specialisatie noodzakelijk is. Het zal heel belangrijk zijn dat de rechters gebruik zullen kunnen maken van de diverse ervaringen 'in het veld', zodat een homogene rechtspraak ontstaat en er geen ruimte is voor *forum shopping* door de eisers.

Opdat de consumenten die in een ander gewest wonen dan dat van de gebruikte taal correct worden ingelicht over hun rechten en over het verloop van een rechtsvordering tot collectief herstel die op hen betrekking kan hebben, kunnen de rechter en de partijen voorzien in aanvullende maatregelen van openbaarheid die de vorm kunnen aannemen van informatie in het Duits (of in een andere taal) over de beslissing tot toelating, het akkoord of de uitspraak ten gronde » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3300/004, pp. 29-30; zie eveneens *ibid.*, p. 77).

De minister heeft eveneens in herinnering gebracht :

« Centralisatie biedt volgende voordelen : ervaring, eenvormige rechtspraak, efficiënte oplossing in geval van diffuse schade over heel het land en daarbuiten. De toegang tot de rechter voor de consumenten, die geen rechtstreekse partij zijn bij het geding, maar als groep worden vertegenwoordigd door een (ter zake onderlegde) groepsvertegenwoordiger, wordt hierdoor niet beperkt.

Er werden onder deze legislatuur extra middelen voorzien voor de hoven en rechtbanken te Brussel, waaronder de aanwerving van drie extra rechters bij het Hof van Beroep en een kaderuitbreiding bij de rechtbank van eerste aanleg » (*ibid.*, p. 40).

B.10.3. Uit het voorgaande vloeit voort dat de toewijzing van een exclusieve bevoegdheid aan de rechtscollages te Brussel om kennis te nemen van de rechtsvordering tot collectief herstel een maatregel vormt die pertinent is ten aanzien van de aard zelf van de collectieve rechtsvordering, die een groot aantal consumenten ten goede komt en waarvan de territoriale gevolgen mogelijk verreikend zijn, alsook van de wil van de wetgever om geschillen die een deskundigheid op economisch en technisch gebied vereisen, te centraliseren en aldus het ontstaan van eenvormige rechtspraak inzake rechtsvorderingen tot collectief herstel te bevorderen. De eenvormigheid van de rechtspraak ter zake blijkt immers bijzonder wenselijk te zijn, rekening houdend met het onderwerp van de rechtsvordering tot collectief herstel, met de moeilijkheid om een aanknopingspunt van die rechtsvordering met een gerechtelijk arrondissement te bepalen en met de bekommernis om eventuele « *forum shopping* » door de eisers te vermijden.

B.11. De bestreden regeling brengt bovendien geen onevenredige aantasting teweeg van de rechten van de groepsvertegenwoordiger die een rechtsvordering tot collectief herstel instelt.

Zoals in B.2 is uiteengezet, is de rechtsvordering tot collectief herstel geen rechtsvordering die is ingesteld door een alleenstaande rechtzoekende die individueel in rechte treedt, maar door een vereniging die een consumentengroep vertegenwoordigt, die lid is van de Raad voor het Verbruik of onder bepaalde voorwaarden door de minister is erkend; de vereniging die op ontvankelijke wijze een rechtsvordering tot collectief herstel kan instellen, wordt dan ook geacht de belangen van een niet nader bepaalde consumentengroep te vertegenwoordigen, en zij kan zich beroepen op collectieve schade, die door alle leden van de groep is geleden.

Rekening houdend met de kenmerken van de rechtsvordering tot collectief herstel, maakt het feit dat een vereniging die een « groepsvertegenwoordiger » in de zin van artikel XVII.39 van het WER is, haar maatschappelijke zetel in het Duitse taalgebied heeft, het niet mogelijk te veronderstellen dat zij als vereniging voor consumentenbescherming enkel de belangen vertegenwoordigt van rechtzoekenden die in het Duitse taalgebied wonen, noch dat zij enkel in het Duits kan communiceren.

Van een vereniging die lid is van de Raad voor het Verbruik, net zoals de tweede verzoekende partij, kan bovendien op legitieme wijze worden vermoed dat zij over een voldoende kennis van het Frans of het Nederlands beschikt, die de officiële talen van die Raad zijn.

De betrokkenen die stukken zouden neerleggen of zich mondeling zouden uitdrukken in een andere taal dan die van de rechtspleging, beschikken daarenboven over de mogelijkheid om een beroep te doen op beëdigde vertalers of tolken, zoals de artikelen 8 en 30 van de wet van 15 juni 1935 erin voorzien.

B.12. Voor het overige belet de bevoegdheidstoewijzing voor de rechtsvordering tot collectief herstel aan de hoven en rechtbanken te Brussel niet dat door de partijen in onderlinge overeenstemming een wijziging van de taal van de rechtspleging kan worden

gevraagd, zoals artikel 7 van de wet van 15 juni 1935 erin voorziet; het feit dat het Duits niet de taal kan zijn die de partijen in onderlinge overeenstemming hebben gekozen, is echter het gevolg van de exclusieve bevoegdheidstoewijzing voor de rechtsvordering tot collectief herstel aan de hoven en rechtbanken te Brussel, en is niet van dien aard, zoals de verzoekende partijen beweren, dat het een onmogelijkheid in het leven roept om recht te spreken.

B.13. De middelen zijn niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus gewezen in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 1 oktober 2015.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels